

УДК 378.147:616.314

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/66-1-44>**Наталія ДОРОХОВА,***orcid.org/0000-0003-2831-8451*

*начальник навчально-методичного відділу забезпечення якості освіти
Полтавського державного медичного університету,
аспірант кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна
Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(Полтава, Україна) koketka.poltava@gmail.com*

ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ЗМІСТОВНОГО НАПОВНЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ СТОМАТОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ УНІВЕРСИТЕТУ

Зміст статті полягає у визначенні дидактичних умов змістовного наповнення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Враховано сучасні методологічні підходи до трактування сутності підготовки майбутніх магістрів стоматології; можливості особистісного, професійного розвитку та саморозвитку магістрантів; потенціал компонентів навчального середовища медичного закладу вищої освіти (процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного); потенціал відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах та їх працівників, які мають володіти здатністю на високому рівні провадити моніторингові процедури. З'ясовано, що дидактичні умови детермінуються на основі цілей професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, концептуальних засад їх реалізації, складників навчального процесу, виявлення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Визначено критеріальну структуру готовності, яку складають когнітивний, процесуальний та особистісний критерії. Доведено, що для підвищення ефективності процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету необхідно максимально сприяти формуванню здатності топ-менеджменту, і викладачів, і працівників відділів забезпечення якості освіти, і навіть самих магістрантів здійснювати процедури моніторингу та самомоніторингу. Схарактеризовані й науково обґрунтовані дидактичні умови актуалізують нове розуміння теоретичної і практичної значущості необхідності імплементації їх змісту та інструментарію в практику роботи медичних закладів вищої освіти.

Ключові слова: *дидактичні умови, навчальне середовище університету, моніторинг, магістри стоматології, якість освіти.*

Nataliia DOROKHOVA,*orcid.org/0000-0003-2831-8451*

*Head of the Educational and Methodological Department of Education Quality Assurance
Poltava State Medical University,
Postgraduate at the Department of Pedagogical Mastery and Management named after I.A. Zyazyun
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University
(Poltava, Ukraine) koketka.poltava@gmail.com*

DIDACTIC CONDITIONS IN THE CONTENT OF MONITORING THE QUALITY OF EDUCATION OF FUTURE MASTERS OF DENTISTRY IN THE LEARNING ENVIRONMENT OF THE UNIVERSITY

The purpose of the article is to determine the set of didactic conditions for the content of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the university learning environment. Modern methodological approaches to the interpretation of the essence of the training of future masters of dentistry are taken into account; opportunities for personal, professional development and self-development of master's students; the potential of the components of the educational environment of a medical institution of higher education (procedural-didactic, program-resultative, personal-developmental and innovative-resource); the potential of higher medical education quality assurance departments in universities and their employees, who should have the ability to conduct monitoring procedures at a high level. It was found that the didactic conditions are determined on the basis of the goals of the professional training of future masters of dentistry, the conceptual foundations of their implementation, the components of the educational process, the identification of criteria, indicators and levels of readiness of scientific and pedagogical workers and employees of the departments of quality assurance of higher medical education in universities for monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment

of the university. The criterion structure of readiness is defined, which consists of cognitive, procedural and personal criteria. It has been proven that in order to increase the effectiveness of the process of monitoring the quality of education of future masters of dentistry in the educational environment of the university, it is necessary to maximally contribute to the formation of the ability of top management, and teachers, and employees of the education quality assurance department, and even the master's students themselves to carry out monitoring and self-monitoring procedures. Characterized and scientifically based didactic conditions actualize a new understanding of the theoretical and practical significance of the need to implement their content and tools into the practice of work of medical institutions of higher education.

Key words: didactic conditions, university learning environment, monitoring, masters of dentistry, quality of education.

Постановка проблеми. Європейський стратегічний курс України на забезпечення динамічного розвитку соціальної сфери, сфери медицини та охорони здоров'я зумовлює необхідність модернізації вищої медичної освіти на засадах інтеграції інноваційних педагогічних ідей, моніторингу та оцінювання її якості. У зв'язку з цим сьогодні стає особливо актуальною проблема моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, оскільки українське суспільство функціонує у системі ринкових відносин, а система охорони здоров'я – в умовах трансформації, в тих умовах, коли пріоритетними якостями фахівця-медика, зокрема, лікаря-стоматолога, виступають професійна компетентність, рівень загальнокультурної, комунікативної, організаційної, медико-технологічної підготовки, готовності виконувати професійні функції й надавати населенню якісну стоматологічну допомогу й медичне обслуговування.

Аналіз досліджень. Проведений аналіз науково-педагогічної літератури дає нам усі підстави стверджувати, що проблема моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету є актуальною, особливо у площині дидактики (Кононець, 2012; Малихін, 2013; Ануфрієва, 2016; Бурлаєнко, 2016; Дмитренко, 2016; Жданова-Неділько, 2016; Медвідь, 2016; Білобров, 2018; Коваленко, 2018; Козлов, 2018; Сідорова, 2018; Палійчук, 2019; Сокол, 2019; Гриньова, 2021). Відтак, для підвищення ефективності процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету необхідно максимально сприяти формуванню здатності топ-менеджменту, і викладачів, і працівників відділів забезпечення якості освіти, і навіть самих магістрантів здійснювати процедури моніторингу та самомоніторингу. Постановка питання про необхідність пошуку, формулювання й експериментальної перевірки низки дидактичних умов моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету залежить від того, яка мета і завдання поставлені перед дослідником, які суперечності детермінують вирішення окреслених завдань, з

якою метою розробляється модель чи технологія їх реалізації.

Мета статті. Мета статті полягає у визначенні дидактичних умов змістовного наповнення моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

Виклад основного матеріалу. Ураховуючи особливості постановки проблеми нашого дослідження, з'ясуємо суть поняття «дидактичні умови». За даними аналізу наукових розвідок дидактичні умови можна трактувати як структурну оболонку педагогічних технологій (моделей), котра уможливорює реалізацію складників педагогічного процесу, відображених у моделі чи технології (Самборська, 2018).

Дослідниці В. Балюк та Є. Гончарова у своїх роботах пропонують номінувати дидактичні умови як сукупність компонентів процесу навчання (мету, зміст, форми, методи, засоби), їх ретельний відбір, конструювання та упровадження з метою забезпечення можливостей студентам успішно навчатися, а викладачеві – ефективно управляти дидактичним процесом (Гончарова, 2018; Балюк, 2020).

У ході наукового пошуку в площині досліджень, присвячених моніторинговим процедурам в освіті, з'ясовано, що вчені під такими умовами пропонують номінувати сукупність сприятливих обставин, свідомо створену представниками управлінської ланки для забезпечення результативності організації та проведення моніторингу у закладі освіти (Макаренко, 2011; Туржанська, 2011; Агєєва & Бондаренко, 2018; Гириловська, 2020).

Під час виявлення й формулювання дидактичних умов слід ураховувати: сучасні методологічні підходи до трактування сутності підготовки майбутніх магістрів стоматології; можливості особистісного, професійного розвитку та саморозвитку магістрантів; потенціал компонентів навчального середовища медичного закладу вищої освіти (*процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного*); потенціал відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах та їх працівників, які мають володіти здатністю на висо-

кому рівні провадити моніторингові процедури. Дидактичні детермінуються на основі: цілей професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, концептуальних засад їх реалізації, складників навчального процесу, виявлення критеріїв, показників та рівнів сформованості *готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.*

Говорячи про сукупність дидактичних умов у контексті нашого дослідження, слід приділяти достатню увагу і змістовому наповненню процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. У ракурсі майбутнього кожен викладач і працівник відділу забезпечення якості вищої медичної освіти в університеті повинен відчувати, що у закладі вищої освіти постійно вирішуються і питання майбутньої професійної успішності магістрів стоматології, їхньої кар'єри.

Навчання у медичному закладі вищої освіти об'єктивно має всі передумови для того, аби стати для магістрів стоматології успішною діяльністю. Подолання вступних бар'єрів вказує на достатньо високий рівень знань тих, хто обирає фах лікаря-стоматолога; свідомий вибір цього фаху є запорукою того, що здобувач вищої освіти опинився в тому навчально-пізнавальному середовищі, котре йому достатньою мірою цікаве й перспективне для опанування професійної компетентності; наявність мотивації до опанування фаху лікаря-стоматолога вказує на бажання бути успішним у професії. Проте практика моніторингу стабільно засвідчує певну нерівномірність навчальних успіхів магістрантів-майбутніх стоматологів у межах кожної академічної групи, а низка досліджень, що стосуються якості підготовки лікарів-стоматологів (Білобров, 2018; Коваленко, 2018; Сідорова, 2018; Палійчук, 2019) вказують на актуальність цієї проблеми, що не минає з роками. Вочевидь, моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету стимулює пошуки умов підвищення ефективності процесу фахової підготовки цих здобувачів вищої освіти у медичних закладах вищої освіти.

Ураховуючи вище викладене, а також компонентно-структурний аналіз моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету й особливості компонентів навчального середовища медичного закладу вищої освіти було визначено дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магі-

стрів стоматології у навчальному середовищі університету, а саме:

1. Розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних закладів вищої освіти «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу».

2. Підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

3. Створення та розвиток у медичному закладі вищої освіти єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

4. Актуалізація можливостей медичного закладу вищої освіти як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології.

5. Використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології.

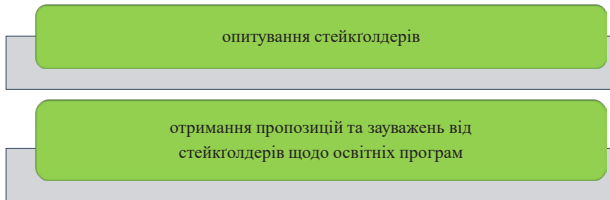
Зупинимося на кожній з виокремлених дидактичних умов більш детально.

1. Розроблення й упровадження програми підвищення кваліфікації для викладачів та працівників відділів забезпечення якості освіти медичних закладів вищої освіти «Моніторинг якості освіти майбутніх магістрів стоматології на засадах компетентнісного підходу» як *перша дидактична умова* була визначена з урахуванням успішної реалізації в подальшій діяльності медичних університетів професійного зростання як професорсько-викладацьких кадрів, так і фахівців з моніторингу, ефективність професійної діяльності яких уявляється суто їх особистою проблемою, оскільки, з одного боку, пов'язана із задоволенням власних потреб (самоствердження, самореалізацій, самовдосконалення), а з іншого, – з побудовою кар'єрного шляху в контексті життєвої стратегії.

2. Підвищення мотивації стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як *друга з дидактичних умов* моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету зумовлена сучасними акредитаційними процесами, визначеними Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. Так, аналіз звітів акредитаційної експертизи освітніх програм з підготовки магістрів стоматології свідчить про те, що у медичних закладах вищої освіти відзначається позитивна практика залучення стейкхолдерів до перегляду та моні-

торингу цих програм. Разом із тим, практика діяльності стейкхолдерів та їхньої участі у моніторинговій діяльності як невід'ємного складника внутрішнього забезпечення якості освіти у медичних закладах вищої освіти здійснюється за двома основними напрямками (рис. 1).

Рис. 1. Напрями залучення стейкхолдерів до участі у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології

3. Створення та розвиток у медичному закладі вищої освіти єдиної інтерактивно-цифрової системи моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як *третьою дидактичною умовою* ґрунтується на результатах вивчення й осмислення праць таких науковців, як (Кононець, 2012; Ягунов, 2012; Бодненко, 2014; Жильцов, 2014; Лещинський, 2014; Мазур, 2014).

Повертаючись до досліджень Н. Кононець, зазначимо, що ми погоджуємося з ученою, яка наголошує на важливості й власне дидактичній доцільності застосування електронного моніторингу (за допомогою спеціальних програмних продуктів та розроблених на їх основі інформаційних систем) для дослідження якості освіти, який є:

1) способом дослідження реальності освітнього процесу у закладі освіти, що використовується в різних науках, зокрема, в педагогіці, дидактиці, освітньому менеджменті;

2) способом забезпечення сфери управління різноманітними видами діяльності в університетському середовищі через надання своєчасної й якісної інформації;

3) ефективним моніторинговим інструментом для створення інформаційної системи електронного моніторингу (Кононець, 2012).

4. Актуалізація можливостей медичного закладу вищої освіти як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології як *четвертою дидактичною умовою* зумовлена вивченням і осмисленням праць науковців, які обґрунтовують суть середовищного підходу у своїх дослідженнях (Баль, 2014; Жданова-Неділько, 2016; Полякова, 2018; Тітова, 2018). У зв'язку з цим, досягнення ефек-

тивності моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету нам бачиться як необхідність з'ясування взаємозв'язків здобувачів вищої освіти із оточенням, тобто навчальним середовищем медичного університету, та способів детермінації в ньому особистісних змін, що сприяє визначенню значущого контексту навчальної взаємодії викладача і майбутнього магістра стоматології у процесі професійної підготовки і віднайденню шляхів його цілеспрямованої трансформації задля підвищення якості освіти.

Як методологічний орієнтир у нашому дослідженні, середовищний підхід у процесі моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету є стратегією вирішення теоретичних і практичних проблем щодо підготовки лікарів-стоматологів із вищою освітою, одним із шляхів вирішення якої є актуалізація можливостей медичного закладу вищої освіти як особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного середовища для підвищення ефективності підготовки майбутніх магістрів стоматології. Моніторингові процедури спрямовані насамперед на виявлення й окреслення шляхів удосконалення навчального середовища університету. Особливо це стосується, на нашу думку, його особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного компонентів, які безпосередньо сприяють особистісно-професійному розвитку та успішності суб'єктів медичного закладу вищої освіти, відповідності якості освітніх послуг майбутнім магістрам стоматології, їх індивідуальним і соціальним потребам, державним і міжнародним стандартам, запитам ринку праці для лікарів-стоматологів шляхом перетворення навчального середовища на локальному інституційному рівні, тобто на рівні медичного університету.

5. Використання методів педагогічної кваліметрії як інструменту моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології як *п'ятою дидактичною умовою* ґрунтується на результатах вивчення й осмислення праць таких учених, як (Малихін, 2013; Ануфрієва, 2016; Бурлаєнко, 2016; Дмитренко, 2016; Медвідь, 2016; Козлов, 2018; Сокол, 2019) та інших науковців, які зосереджували свою дослідницьку увагу у полі кваліметрії – науки, «що розробляє способи вимірювання якісних характеристик будь-якого об'єкта або системи» (Ляшенко, 2012: 14).

Аналітичне осмислення праць вище згаданих учених дає нам підстави зацентувати увагу на кваліметричному підході у нашому дослідженні, основні положення якого (синергія педагогіки,

соціології, математичної статистики й кібернетики; методологія та технологія педагогічних вимірювань; застосування сучасних методів оцінювання якісних характеристик освітньої системи загалом або системи медичного закладу вищої освіти зокрема на основі розроблення кваліметричних моделей) слугують підґрунтям для визначення п'ятої дидактичної умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету.

У ракурсі реалізації п'ятої дидактичної умови, послуговуючись думкою вчених, доходимо висновку, що педагогічна кваліметрія як складник загальної теорії оцінювання якості та процесу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету зокрема, передбачає, на нашу думку, необхідність вивчення як викладачами, так і працівниками відділів забезпечення якості освіти медичних закладів вищої освіти основних аспектів педагогічної кваліметрії.

Висновки. У статті визначено та науково обґрунтовано дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. При цьому враховано: сучасні методологічні підходи до трактування сутності підготовки майбутніх магістрів стоматології; можливості особистісного, професійного розвитку та саморозвитку магістрантів; потенціал компонентів навчального середовища медичного закладу вищої освіти (процесуально-дидактичного, програмно-результативного, особистісно-розвивального та інноваційно-ресурсного); потенціал відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах та їх пра-

цівників, які мають володіти здатністю на високому рівні провадити моніторингові процедури.

Дидактичні умови детермінуються на основі: цілей професійної підготовки майбутніх магістрів стоматології, концептуальних засад їх реалізації, складників навчального процесу, виявлення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності науково-педагогічних працівників і працівників відділів забезпечення якості вищої медичної освіти в університетах до моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету, яка трактується як активний стан особистості (суб'єкта моніторингу), що визначає успішне вирішення будь-яких завдань, які виникають під час моніторингової діяльності, та характеризується здатністю до самостійного отримання необхідних моніторингових знань. Визначено критеріальну структуру готовності, яку складають когнітивний, процесуальний та особистісний критерії.

На підставі вивчення наукової літератури та компонентно-структурного аналізу моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету й особливостей компонентів навчального середовища медичного закладу вищої освіти, визначено дидактичні умови моніторингу якості освіти майбутніх магістрів стоматології у навчальному середовищі університету. Схарактеризовані й науково обґрунтовані нами дидактичні умови актуалізують також нове розуміння теоретичної і практичної значущості необхідності імплементації їх змісту та інструментарію в практику роботи медичних закладів вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеєва О. О., Бондаренко Т. С. Моніторинг якості професійної підготовки кваліфікованих робітників залізничного профілю : стан та проблеми організації. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр.* Харків, 2018. № 58. С. 42–53.
2. Балюк В. О. Дидактичні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю в освітньому середовищі університету : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Полтава, 2020. 322 с.
3. Баль А. Середовищний підхід у вихованні особистості. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи.* 2014. № 50. С. 161–165.
4. Бодненко Д. М., Жильцов О. Б., Лещинський О. Л., Мазур Н. П. Моніторинг навчальної діяльності: навчальний посібник. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. 276 с.
5. Дмитренко Г. А., Ануфрієва О. Л., Бурлаєнко Т. І., Медвідь В. В. Кваліметрія в управлінні: гуманістичний контекст : навч. посіб. Київ : Видавництво «Аграрна освіта», 2016. 335 с.
6. Жданова-Неділько О. Г. Дидактичні основи навчальної взаємодії викладача і студента в процесі вивчення педагогічних дисциплін: дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.09. Полтава, 2016. 483 с.
7. Гириловська І. В. Теорія і практика моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників : монографія. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2020. 304 с.
8. Гончарова Є. Дидактичні умови диференціації навчання. *Педагогічні науки : науковий журнал.* 2018. Вип. 71. С. 24–28.
9. Гриньова М. В. Модель підготовки майбутнього вчителя для педагогічної діяльності в Новій українській школі. *Моделі підготовки майбутнього вчителя до Нової української школи: колективна монографія.* За ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : Астрія, 2021. С. 6–15.

10. Коваленко Г. А., Білобров Р. В., Сідорова О. В. Застосування моніторингу якості освіти англомовних студентів на кафедрі ортопедичної стоматології ХНМУ. *Англомовне навчання в ХНМУ: сучасний стан, проблеми та перспективи : матеріали 51 навч.-метод. конф.* (Харків, 31 січня 2018 р.). Харківський національний медичний університет. Харків : ХНМУ, 2018. Вип. 9. С. 49–51.
11. Кононець Н. В. Електронний моніторинг навчально-методичної роботи при організації ресурсно-орієнтованого навчання в коледжі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди». Додаток 1 до Вип. 27. Том VII (40): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору».* Київ : Гнозис, 2012. С. 607–618.
12. Козлов В. Є., Козлов Ю. В. Метод вирішення завдань педагогічної кваліметрії. *Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України.* 2018. Вип. 2(32). С. 34–39.
13. Ляшенко О. І., Лукіна Т. О., Булах І. Є., Мруга М. Р. Методика і технології оцінювання діяльності загальноосвітнього навчального закладу : посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 160 с.
14. Макаренко І. Моніторинг якості процесу навчання як засіб поліпшення підготовки старшокласників до зовнішнього незалежного оцінювання. *Рідна школа.* 2011. № 7. С. 28–32.
15. Малихін О. В. Методологічні основи визначення дидактичних умов у дослідженнях з теорії навчання (у вищій школі). *Наукові праці Чорноморського держ. ун-ту імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Педагогіка.* 2013. Т. 215. Вип. 203. С. 11–14.
16. Палійчук В. І. Деякі аспекти професійної підготовки майбутніх стоматологів методами ситуативного моделювання. *Сучасна стоматологія.* 2019. № 5. С. 106–109.
17. Полякова Г. Розвиток середовищного підходу у вищій освіті в умовах глобальних змін. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2018. № 4 (78). С. 186–199.
18. Самборська Н. М. Формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності «Медсестринство» у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук. 13.00.04. Житомир, 2018. 244 с.
19. Сокол Є. І. Психолого-педагогічна кваліметрія в оцінці якості освіти майбутніх фахівців у Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут». *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія.* 2019. № 3. С. 38–55.
20. Туржанська О. С. Моніторинг якості підготовки майбутніх учителів математики : навчально-методичний посібник. Вінниця, 2011. 69 с.
21. Тітова А. В. Компоненти хмаро орієнтованого навчального середовища Salesforce. *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка : матеріали II Всеукр.наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Полтава, Україна, 19–23 лютого 2018 р.). Полтава : КУЕП ПДАА, 2018. С. 411–413.
22. Ягунов Д. В. Електронний моніторинг в пенальних практиках зарубіжних країн та перспективи його запровадження до національної системи кримінальної юстиції. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.* Одеса : Фенікс, 2012. Вип. 46. С. 184–193.

REFERENCES

1. Ahieieva O. O., Bondarenko T. S. (2018). Monitorynh yakosti profesiinoi pidhotovky kvalifikovanykh robotnykiv zaliznychnoho profilu : stan ta problemy orhanizatsii [Monitoring the quality of professional training of qualified workers of the railway profile : state and problems of the organization] *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity : zb. nauk. pr. Kharkiv, № 58. S. 42–53. [in Ukrainian].*
2. Baliuk V. O. (2020). Dydaktychni umovy formuvannya informatsiino-komunikatsiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnoho profilu v osvithnomu seredovyskhi universytetu : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.09 [Didactic conditions for the formation of information and communication competence of future specialists of the economic profile in the educational environment of the university: diss. ... cand. ped. sciences : 13.00.09]. Poltava. 322 s. [in Ukrainian].
3. Bal A. (2014). Seredovyskchnyi pidkhid u vykhovanni osobystosti [Environmental approach in personality education] *Psykhologo-pedahohichni problemy silskoi shkoly. № 50. S. 161–165. [in Ukrainian].*
4. Bodnenko D. M., Zhylytsov O. B., Leshchynskiy O. L., Mazur N. P. (2014). Monitorynh navchalnoi diialnosti : navchalnyi posibnyk [Monitoring of educational activities: a study guide] Kyiv : Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka. 276 s. [in Ukrainian].
5. Dmytrenko H. A., Anufriieva O. L., Burlaienko T. I., Medvid V. V. (2016). Kvalimetriia v upravlinni : humanistychnyi kontekst : navch. posib. [Qualimetrics in management : humanistic context : education manual] Kyiv : Vydavnytstvo «Ahrarna osvita». 335 s. [in Ukrainian].
6. Zhdanova-Nedilko O. H. (2016). Dydaktychni osnovy navchalnoi vziaimodii vykladacha i studenta v protsesi vyvchennia pedahohichnykh dystsyplin : dys. ... d-ra. ped. nauk : 13.00.09 [Didactic foundations of educational interaction between teacher and student in the process of learning pedagogical disciplines : dissertation. ... dr. ped. sciences : 13.00.09] Poltava. 483 s. [in Ukrainian].
7. Hyrylovska I. V. (2020). Teoriia i praktyka monitorynhu yakosti profesiinoi pidhotovky maibutnikh kvalifikovanykh robotnykiv : monohrafiia [Theory and practice of monitoring the quality of professional training of future skilled workers : monograph] Kamianets-Podilskiy : Vydavets PP Zvoleiko D. H. 304 s. [in Ukrainian].
8. Honcharova Ye. (2018). Dydaktychni umovy dyferentsiatsii navchannia [Didactic conditions of learning differentiation] *Pedahohichni nauky : naukovyi zhurnal. Vyp. 71. S. 24–28. [in Ukrainian].*
9. Hrynova M. V. (2021). Model pidhotovky maibutnoho vchytelia dlia pedahohichnoi diialnosti v Novii ukrainskii shkoli [A model of training a future teacher for pedagogical activity in the New Ukrainian School] *Modeli pidhotovky*

maibutnoho vchytelia do Novoi ukrainskoi shkoly : kolektyvna monohrafiia. Za red. prof. M. V. Hrynovoi. Poltava : Astraia. S. 6–15. [in Ukrainian].

10. Kovalenko H. A., Bilobrov R. V., Sidorova O. V. (2018). Zastosuvannia monitorynhu yakosti osvity anhlovovnykh studentiv na kafedri ortopedychnoi stomatologii KhNMU [The application of monitoring the quality of education of English-speaking students at the Department of Orthopedic Dentistry of KhNMU] *Anhlovovne navchannia v KhNMU : suchasnyi stan, problemy ta perspektyvy : materialy 51 navch.-metod. konf. (Kharkiv, 31 sichnia 2018 r.)*. Kharkivskiy natsionalnyi medychnyi universytet. Kharkiv : KhNMU. Vyp. 9. S. 49–51. [in Ukrainian].

11. Kononets N. V. (2012). Elektronnyi monitorynh navchalno-metodychnoi roboty pry orhanizatsii resursno-oriientovanoho navchannia v koledzhi [Electronic monitoring of educational and methodical work in the organization of resource-oriented training in college]. *Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi un-t imeni Hryhoriia Skovorody»*. Dodatok 1 do Vyp. 27. Tom VII (40) : Tematychnyi vypusk «Vyscha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru». Kyiv : Hnozys. S. 607–618. [in Ukrainian].

12. Kozlov V. Ye, Kozlov Yu. V. (2018). Metod vyrishennia zavdan pedahohichnoi kvalimetrii [The method of solving problems of pedagogical qualimetry] *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Natsionalnoi hvardii Ukrainy*. Vyp. 2(32). S. 34–39. [in Ukrainian].

13. Liashenko O. I., Lukina T. O., Bulakh I. Ye., Mruha M. R. (2012). Metodyka i tekhnologii otsiniuvannia diialnosti zahalnoosvitnoho navchalnoho zakladu : posibnyk [Methods and technologies for evaluating the activities of a comprehensive educational institution: a manual] Kyiv : Pedahohichna dumka. 160 s. [in Ukrainian].

14. Makarenko I. (2011). Monitorynh yakosti protsesu navchannia yak zasib polipshennia pidhotovky starshoklasnykyv do zovnishnoho nezalezhnoho otsiniuvannia [Monitoring the quality of the learning process as a means of improving the preparation of high school students for external independent assessment] *Ridna shkola*. № 7. S. 28–32. [in Ukrainian].

15. Malykhin O. V. (2013). Metodolohichni osnovy vyznachennia dydaktychnykh umov u doslidzhenniakh z teorii navchannia (u vyshchii shkoli) [Methodological bases for determining didactic conditions in studies on the theory of learning (in higher education)] *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzh. un-tu imeni Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia»*. Serii : Pedahohika. T. 215. Vyp. 203. S. 11–14. [in Ukrainian].

16. Paliichuk V. I. (2019). Deiaki aspekty profesiinoi pidhotovky maibutnykh stomatolohiv metodamy sytuatyvnoho modeliuвання [Some aspects of professional training of future dentists using situational modeling methods] *Suchasna stomatolohiia*. № 5. S. 106–109. [in Ukrainian].

17. Poliakova H. (2018). Rozvytok seredovyshechnoho pidkhodu u vyshchii osviti v umovakh hlobalnykh zmin [Development of the environmental approach in higher education in the conditions of global changes] *Pedahohichni nauky : teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. № 4 (78). S. 186–199. [in Ukrainian].

18. Samborska N. M. (2018). Formuvannia sotsialno-komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnykh fakhivtsiv zi spetsialnosti «Medsestrynstvo» u protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin : dys. ... kand. ped. nauk. 13.00.04. [Formation of social and communicative competence of future specialists in the specialty «Nursing» in the process of studying humanitarian disciplines : thesis. ... candidate ped. of science 13.00.04] Zhytomyr. 244 s. [in Ukrainian].

19. Sokol Ye. I. (2019). Psykholoho-pedahohichna kvalimetriia v otsintsi yakosti osvity maibutnykh fakhivtsiv u Natsionalnomu tekhnichnomu universyteti «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut» [Psychological-pedagogical qualimetry in assessing the quality of education of future specialists at the National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute»] *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy : filosofii, psykholohiia, pedahohika, sotsiolohiia*. № 3. S. 38–55. [in Ukrainian].

20. Turzhanska O. S. (2011). Monitorynh yakosti pidhotovky maibutnykh uchyteliv matematyky : navchalno-metodychnyi posibnyk [Monitoring the quality of training of future mathematics teachers : educational and methodological manual] Vinnytsia. 69 s. [in Ukrainian].

21. Titova A. V. (2018). Komponenty khmaro oriientovanoho navchalnoho seredovyshechno Salesforce [Components of Salesforce's cloud-based learning environment] *Resursno-oriientovane navchannia v «3D» : dostupnist, dialoh, dynamika : materialy II Vseukr.nauk.-prakt. internet-konf. (m. Poltava, Ukraina, 19–23 liutoho 2018 r.)*. Poltava : KUEP PDAA. S. 411–413. [in Ukrainian].

22. Yahunov D. V. (2012). Elektronnyi monitorynh v penalnykh praktykakh zarubizhnykh krain ta perspektyvy yoho zaprovadzhennia do natsionalnoi systemy kryminalnoi yustytzii [Electronic monitoring in criminal practices of foreign countries and prospects for its introduction into the national criminal justice system] *Aktualni problemy polityky : zb. nauk. pr. Odesa : Feniks*. Vyp. 46. S. 184–193. [in Ukrainian].